

Večrazsežnost družbene krize

✉ Miro Cerar

Ljudje na poti samorealizacije iščemo svojo srečo, blaženost ali kar koli podobnega v širokem polju naše nevednosti. Kljub temu da smo na tem planetu najbolj razvita bitja, v resnici le malo vemo o svetu in sebi. Na poti iskanja zato pogosto izbiramo napačne vmesne cilje in poti.

Na srečo je svet urejen tako, da iz njega vedno, ko zgrešimo pot ali storimo neko napako, prejmemo ustrezno opozorilo. Telesna bolezen nas opomni na nezdravo življenje. Slaba vest in pošteni ljudje nas opominajo, ko kršimo verska in moralno-etična načela. Politična, ekonomska in socialna kriza nas opozarja,

da smo podlegli pohlepu in koruptivnosti ter da smo zaradi pretiranega egoizma izgubili pravi občutek za sočloveka.

Kriza opozarja

Ekonomsko, socialno in širšo družbeno krizo lahko torej ilustrativno primerjamo z resnejšo boleznijo. Gre za močno poslabšano stanje (družbenega) telesa in duha, ki nam povzroča bolečino, skrb in strah. Ta in druga nelagodna občutja, ki nas psihofizično prizadenejo, so sicer vsakdanji spremljevalec človeškega individualnega in družbenega življenja, toda v času krize se zgostijo in okrepijo.

Objektivno gledano je vsaka kriza sporočilo iz duhovnega, energetskega in grobosovnega stvarstva, ki nas opozarja, da že zelo močno kršimo duhovne, energetske ali fizične veseljne

Uredništvo revije je kakih 15 oseb iz javnega življenja prosilo, da napišejo svoje razmišljanje, kako preživeti krizo. Nastali so članki, ki jih z veseljem objavljamo.

zakonitosti. Tako kot resnejša bolezen je torej kriza nadpovprečno oster in boleč opomin, da je prišel čas za bistvene spremembe v našem mišljenju, čustvovanju in delovanju. Če se pred krizo nismo odzivali na manjše opomine, tj. na milejše znanilce bolezni, je kriza neizogibna, celo dobrodošla. Brez nje namreč ne bi bili opozorjeni, da je naš (družbeni) organizem v resni življenjski in razvojni nevarnosti. Če torej ne upoštevamo niti kriznih sporočil, organizem preide v fazo razkroja. Slednje na individualni ravni vodi v predčasno smrt, na ravni organizirane družbe pa v vojno ali drugačno dogajanje,

v katerem razpadejo dotedanje družbene ureditve in njihovi nosilci.

Potem ko prejmemo dovolj jasno opozorilo, da smo storili napako oziroma da smo na napačni poti, pred Stvarnikom, ljudmi in drugimi bitji nimamo več na voljo opravičila. Z opozorilom se naša zavest razširi, s čimer postanemo v tem povečanem obsegu polno odgovorni za svoje napačne misli, občutja in ravnanja. Tako kot otroku, ki že lahko razume

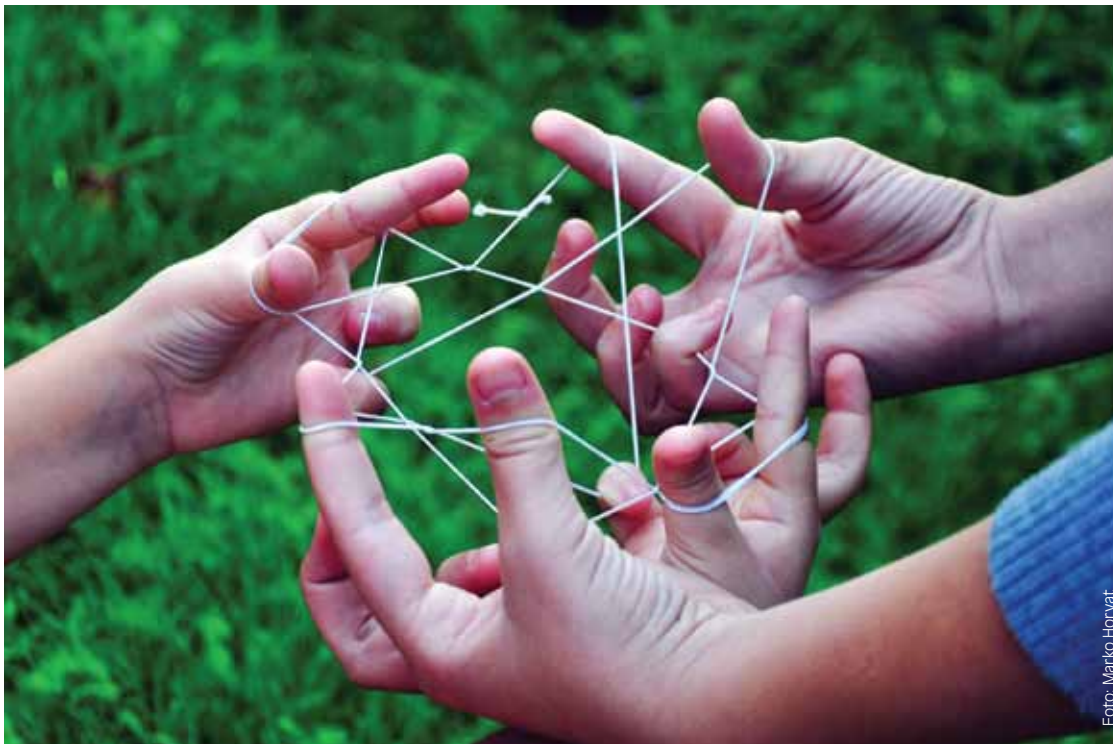

Foto: Marko Horvat

naša opozorila, prenehamo odpuščati napake, nam tudi stvarstvo ne odpušča več napak, na katere nas je tako ali drugače jasno opozorilo. Od tu dalje smo sami odgovorni za nemoralna, nepravilna, razdiralna in druga škodljiva ravnanja. Tudi ko se posledice takih ravnanj kažejo v hudi bolečini in razočaranju, moramo razloge in krivdo za to v celoti prevzeti nase ter se nemudoma začeti truditi spremeniti na bolje.

Navidezna rešitev

Slovenija se bo začela *na pravi način* prebijati iz sedanje krize takrat, ko bodo v njej prevladali ljudje, ki razumejo in v družbi širijo zgoraj zapisane in njim sorodne misli ter si hkrati sami prizadevajo, da bi se v čim večji meri uskladili s temeljnimi principi stvarstva. Iz ekonomske in socialne krize lahko seveda pridemo tudi po drugi, lažji poti, ki pa je dolgoročno le pot v še večjo krizo. Taka lažja pot je lahko, denimo, pot nenehnega najemanja velikih finančnih posojil, razprodaja naše državne lastnine, razprodaja slovenske zemlje in drugih naravnih bogastev, uvajanje mafijskega načina vodenja oblasti in ekonomije ter iskanje vzrokov za krizo v zunanjem ali notranjem namišljenem sovražniku. Lažja pot vodi tudi v nadaljnje poneumljanje ljudi z neprimernimi medijskimi vsebinami, v poslabšanje stanja na področju šolstva, kulture in znanosti ter v nadaljnje upadanje etične, pravne in politične kulture.

Po taki lažji poti si lahko družba relativno hitro *materialno* opomore ter zagotovi dovolj kruha in iger, da ljudje hitro odrinejo težke misli in se spet predajo svojim potrošniškim in drugim plitkim radostim življenja. Toda vse to vodi, kot rečeno, le še v hujšo krizo, ki po zakonu akcije in reakcije prej ali slej ponovno prizadene nas same in še bolj naše potomce. Če se torej ne cenimo dovolj in še vedno nespametno mislimo, da je za nekaj let površinskih užitkov vredno zapraviti svoja življenja, se ozrimo vsaj na svoje otroke. Pomislimo, kakšen svet jim (so)ustvarjamo. Če nas tudi to ne zdrami, potem nam seveda ni pomoči.

Prava pot

Slovenci si moramo prizadevati preseči sedanjo krizo na pravi način, po pravi poti. Ta pot je večrazsežnostna, tako kot je večrazsežnostna kriza sama. Le-te po eni strani ne moremo preseči povsem sami, kajti Slovenija je v globalnem svetu in še posebej kot članica EU in drugih mednarodnih povezav odvisna tudi od drugih držav in okolja. Toda ker na to okolje Slovenci ne moremo sami močneje vplivati, se moramo osredotočiti predvsem nase in storiti tisto, kar lahko storimo in moramo storiti sami. V tem pogledu pa ni dovolj izboljšati le enega ali nekaj družbenih segmentov, pač pa je treba v vseh družbenih plasteh in v vseh razsežnostih (družbenega) življenja pričeiti s preobratom. Le-ta mora temeljiti na medsebojni uskladitvi duhovne, moralno-etične, izobraževalne, politične, ekonomske, pravne in ne nazadnje kulturne (tudi telesnokulturne) razsežnosti življenja. Potrebu-

“ *Ključno je, da iz krize izidemo po demokratični in pravni poti. Vsaka druga pot je dolgoročno bistveno slabša, celo katastrofalna, saj prej ali slej vodi v diktaturo ali totalitarizem.* ”

jemo več etične zavesti in prakse, več demokratične politične in pravne kulture ter odgovornosti, več pravičnosti, več podjetniške svobode in poštenosti ter na splošno manj zavisti, sovraštva, korupcije in neiskrenosti. Vse to in podobno potrebujemo v medsebojnem prežemanju, ki bo, denimo, etiko bolj kot doslej vključilo v politično, pravno, ekonomsko in socialno prakso.

Podrobnejše in bolj določne rešitve je seveda treba, upošteva vse te usmeritve, pripraviti znotraj različnih družbenih institucij. V Sloveniji je (še) dovolj znanja in energije, da postopno dosežemo preobrat ter vzpostavimo bolj etično in zdravorazumsko družbo. Takšno, v kateri se ne bo bil ‘sveti boj’ zoper levo ali desno opozicijo, stranjo, versko skupnost ali klan, pač pa bo ta družba sposobna v zadostni meri preseči ‘bratomorno’, pohlepno in zavistno miselnost ter se dvigniti

na višjo raven razvoja. Ne gre za to, da bi morali že v nekem doglednem času doseči ta ali oni družbeni ideal, k čemur nas pogosto zapeljujejo politične ideologije. Vsekakor pa je treba narediti znatnejše premike v navedenih smereh. Človeštvo bo še dolgo prehajalo skozi krize in zaradi njih bodisi začasno nazadovalo ali pa se iz njih dvigalo na novo, višjo raven. Seveda pa nas to neizogibno nihanje v ničemer ne izvzema od naše velike odgovornosti, ki se tukaj in zdaj kaže v tem, da moramo postati (še) boljši ljudje in nato na tej osnovi nadgraditi naše državne in družbene institucije.

V Sloveniji do preboja iz krize ne bo prišlo, dokler se ne bo izboljšalo splošno stanje družbenega duha. To stanje je slabo predvsem zato, ker ljudje ne zaupajo nosilcem oblasti in moči. Družba je ob tem ne le vedno bolj obubožana, pač pa tudi izrazito krivična. Prvo kaže, da nimamo zdrave ekonomske miselnosti in dovolj institucionalnih predpostavk za zdravo ekonomijo, drugo pa je posledica politične in pravne nekulture ter korupcije. Po dvajsetih letih samostojne Slovenije lahko zanesljivo ugotovimo, da se vse to ne bo bistveno spremenilo vse dotlej, dokler bodo politične in druge družbene elite sestavljene iz praktično istih personalnih in interesnih struktur. Tu je nedvomno potreben takšen preboj, ki bo v vodilne sfere v zadostni meri pripeljal nove, zares kompetentne in odgovorne ljudi ter programe, pri čemer bo iz njih hkrati izločil destruktivne dejavnike, vse ostale pa uporabil na primernejši in učinkovitejši način.

Demokratičen način

Ključno je, da iz krize izidemo po demokratični in pravni poti. Vsaka druga pot je dolgoročno bistveno slabša, celo katastrofalna, saj prej ali slej vodi v diktaturo ali totalitarizem, ki pomeni zanikanje svobode človeškega duha in človečnosti. Izhod iz krize je torej treba izvesti ob spoštovanju institucij demokracije in pravne države ter tako v družbi ohraniti in obvarovati pravičnost, strpnost, mišljenjski in drugačen pluralizem ter ne nazadnje spoštovanje človekovih pravic in dolžnosti. ■